

**DE WORMNAAKTSLAK *BOETTGERILLA PALLENS* IN DE BEEMSTER,
NOORD-HOLLAND**

door

Henk K. Mienis

Op 26 april 1994 had ik de gelegenheid om in de polder de Beemster een jong gemengd loofbos op zware kleigrond naar aanwezigheid van landslakken te onderzoeken. Dit bosje bevindt zich tussen de afslag Purmerend-Noord (Overwhere) van de snelweg A-7 richting Edam (N-244) en de Purmerenderweg in Z.O.-Beemster. Hoewel het bos nog vrij jong is, laat het lover op de meest plaatsen zo weinig licht door, dat tussen de bomen een kruidlaag zo goed als geheel ontbreekt. Wel is hier en daar de grond bedekt met een dikke moslaag. Mos groeit ook rijklijk op omgevallen bomen, die her en der verspreid door het bos liggen. Na een onderzoek van ongeveer 1 uur waarbij voornamelijk stukjes hout, stenen en allerlei afval op de aanwezigheid van slakken gecontroleerd werd, bevatte de lijst van gevonden soorten de volgende 22 namen:

plompe dwergslak	-	<i>Carychium minimum</i> Müller, 1774
slanke dwergslak	-	<i>Carychium tridentatum</i> (Risso, 1826)
slanke barnsteenslak	-	<i>Oxyloma elegans</i> (Risso, 1826)
gewone barnsteenslak	-	<i>Succinea putris</i> (Linnaeus, 1758)
glanzende agaathoren	-	<i>Cochlicopa lubrica</i> (Müller, 1774)
dwergpuntje	-	<i>Punctum pygmaeum</i> (Draparnaud, 1801)
boerenknoopje	-	<i>Discus rotundatus</i> (Müller, 1774)
gewone wegslak	-	<i>Arion rufus</i> (Linnaeus, 1758)
grauwe wegslak	-	<i>Arion circumscriptus</i> Johnston, 1828
donkere wegslak	-	<i>Arion distinctus</i> Mabilie, 1868
egel-wegslak	-	<i>Arion intermedius</i> Normand, 1853
doorschijnende glasslak	-	<i>Vitrina pellucida</i> (Müller, 1774)
bruine blinkslak	-	<i>Aegopinella nitidula</i> (Draparnaud, 1805)
kelderglansslak	-	<i>Oxychilus cellarius</i> (Müller, 1774)
donkere glimslak	-	<i>Zonitoides nitidus</i> (Müller, 1774)
grote aardslak	-	<i>Limax maximus</i> Linnaeus, 1758
kleine akkerslak	-	<i>Deroceras laeve</i> (Müller, 1774)
gevlekte akkerslak	-	<i>Deroceras reticulatum</i> (Müller, 1774)
wormnaaktslak	-	<i>Boettgerilla pallens</i> (Simroth, 1912)
haarslak	-	<i>Trichia hispida</i> (Linnaeus, 1758)
tuinslak	-	<i>Cepaea nemoralis</i> (Linnaeus, 1758)
segrijnslak	-	<i>Cornu aspersa</i> (Müller, 1774)

Ongetwijfeld zijn enkele kleine soorten zoals *Vertigo*, *Vallonia*, enz. over het hoofd gezien, zodat deze lijst beslist niet compleet is.

De meest opvallende vondst wordt ongetwijfeld gevormd door de wormnaaktslak *Boettgerilla pallens*. Daarvan werden een volwassen en een juveniel exemplaar aangetroffen onder twee grote stenen die tamelijk diep in de grond zaten op het bebost talud van de afslag. Het grote exemplaar komt geheel overeen met de beschrijving in Gittenberger et al., 1984; het kleine exemplaar was daarentegen spierwit. Beide exemplaren werden direct herkend door de uiterst smalle voet en het ongelooflijk slanke uiterlijk wanneer zij rondkropen.

De wormnaaktslak werd oorspronkelijk beschreven vanuit de Kaukasus en is pas sinds 1949 ook bekend uit West-Europa (Falkner, 1990: 191, fig.8 - een uitmuntende kleurenfoto!) De eerste vondsten uit Nederland dateren uit 1973 toen de wormnaaktslak op twee plaatsen in Zuid-Limburg werd gevonden: Elzetterbos, Vaals en Onderste Bos, Wittem (Clerx et al., 1978). De aanwezigheid van deze naaktslak in Zuid-Limburg werd bevestigd door vier andere vondsten in 1982: Malensbos ten zuiden van Raren en wijk St. Pieter, Maastricht (De Winter, 1983) en Geulhem en wijk de Akerpoort, Maastricht (De Winter, 1984). De laatste auteur verstrekte ook de eerste vondst uit Utrecht: Geindijk te Nieuwegein-Zuid, terwijl Boot (1993) deze soort in 1990-1991 in twee tuinen in het Noordhollandse Huizen aantrof.

De vondst van *Boettgerilla pallens* in de Beemster vormt een belangrijke uitbreiding van het mogelijke areaal in Nederland in noord-westelijke richting. Waarschijnlijk kan deze ondergronds levende slak dan ook elders onder antropogene omstandigheden aangetroffen worden.

Het volwassen exemplaar van de wormnaaktslak is gedeponeerd in de molluskenverzameling van het Instituut voor Systematiek en Populatiebiologie (Zoölogisch Museum) in Amsterdam. Men zal ook proberen om het juveniele exemplaar verder op te laten groeien.

Summary

The wormslug *Boettgerilla pallens* (Simroth, 1912) is reported from a relatively young, deciduous wood on heavy clay in polder the Beemster, province North-Holland, The Netherlands. This anthropogenic subterranean slug has now been reported from nine localities in The Netherlands of which 6 are situated in the south of the province Limburg, one in the province Utrecht and two in North-Holland, The species is most likely to be found elsewhere in The Netherlands in such places like gardens, parks and afforestations.

Literatuur

- Boot, C., 1993. Vier nieuwe naaktslakken voor Het Gooi. Corresp.-blad Ned. Malac. Ver., 272: 64-67.
- Clerx, J.P.M., W.J.M. Maassen, & Th. E. Ripken, 1978. Drie voor Nederland nieuwe soorten landslakken in Zuid-Limburg. *Basteria*, 42:1-5.
- Falkner, G., 1990. Binnenmollusken. In R. Fechter & G. Falkner: *Weichtiere Europäische Meeres- und Binnenmollusken*, 112-273. Mosaik Verlag, München.
- Gittenberger, E., W. Backhuys & Th. E. J. Ripken, 1984. De landslakken van Nederland. 2e druk. 184 pp. *Bibl. KNNV.*, 37: 184 pp.
- Winter, T. de, 1983. Verslag NMV-excursie naar Zuid-Limburg, 9 en 10 oktober 1982. Corresp.-blad Ned. Malac. Ver., 211: 1346-1350.
- Winter, A.J. de, 1984. Over het voorkomen van *Boettgerilla pallens* Simroth en *Derocers panormitanum* (Lessona & Pollonera) in Nederland. Corresp.-blad Ned. Malac. Ver., 219: 1547-1551.

Adres van de schrijver:
National Mollusc Collection, Berman Building,
Dept. Evolution, Systematics & Ecology,
Hebrew University,
91904 Jerusalem, Israël.